

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Decimitertii Et Postremi. Quid orandum petendum sit, quidue honestè & licitè peti possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

expers ordinis, ita neque oratio quoque. Verum de iis, pro quibus orandum, satis.

Quid interorandum petendum sit, quidue honestè & licitè peti possit.

CAPVT XIII. ET POSTREMVM.

PORRO autem quid à Deo petendum sit, honestèue peti possit, id ex orationis definitione, quam Damascenus assignat, planum euadit; docet is autem aliud nihil esse orare, quàm decentia à Deo petere.

Omnia quæ honestè petantur, ad duo capita referri possunt,

Cæterum decentia omnia, quæ sub iustam petitionem quam ratione cadunt, communi quadam ratione ad duo capita referri possunt; puta ad mali depulsionem, & boni adeptionem: siquidem duabus hisce rebus perfecta beatitudo contineri videtur. Vbi enim abest omne malum, & adest omne bonum, ibi nulla infelicitatis superest portio.

Bonum, quod iuste petitur, generatim est bipertitum, absolutè tale, & secundum quid eiusmodi.

BONVM autem, quod quidem ad nostrum institutum attinet, est bipertitum. Alterum simpliciter & per se eiusmodi est; alterum secundum quid tale est. Hoc bonum & malum vsum admittit; illud bonum tantum. Ad hoc bonorum genus spectat peccatorum remissio, vita æterna, fides, spes, charitas, cæteraquæ virtutes. Ad illud omnia naturalia; siue ea sint interna animæ vel corporis bona, vt sunt agilitas, fortitudo, pulchritudo, ingenij perspicacitas, ciuilibus vel politica prudentia, rerum naturalium vel transnaturalium scientia; siue externa, vt sunt amicitia, diuitia, liberi, Magistratus, dignitates, principatus, principum gratia, & cætera fortunæ bona. Pertinent ad hoc genus quoque supernaturalia per se non sanctificantia, quæ alio nomine appellari solent gratiæ gratis datæ, vt est donum linguarum, interpretatio sermonum, gratia sanitarum, donum miraculorum & prophetiæ, aliæque eiusmodi complura. Hæc petere licet, sed non absolutè, verum quatenus ad ea sunt utilia, vel necessaria, quæ per se simpliciter sunt bona, quæ proinde absolutè petere fas est.

Duplicis generis & ordinis malum est, simpliciter nimirum & secundum quid.

ET quia oppositorum æqua ferè est ratio vnâque tractatio, vt duplicis ordinis & rationis est bonum, ita duplicis quoque generis est malum: Alterum simpliciter, alterum secundum quid est tale; hoc

hoc mediū, illud absolutè malum appellare licet. Absolutè malum est malum culpe. Hoc enim secūdum se bonum vsum habere non potest; quippe quod à summo bono, quod DEVS est, simpliciter abducatur, & ad Diabolum æternamque damnationem rectè adducat, cuius proinde depulsio absolutè petenda est. Secundum quid malū, est malum pœnæ: siue id proueniat ex primogenio vel alio quocunq; peccato, siue infligatur à DEO, siue illo permittente irrogetur à Diabolo, siue vndecunq; aliunde adueniat. Pertinent huc quoque cuiuscunq; generis tentationes. Et quoniam hoc malum bonum & malū vsum recipit (tentationes namq; & cætera vitæ huius incommoda aliis proficiunt ad mortem, aliis ad vitam) eius depulsionem hætenus expetere licet, quatenus salutem expedit. At iam de singulis pauca quædam seorsum.

QVOD igitur vitam æternam, fidem, spem, charitatem, aliâq; his cognata absolutè petere liceat, id clarè constat, ex oratione Dominica; simpliciter hinc enim petimus: *Sanctificetur nomen tuum:* Matth. 6. *adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua, &c.* Constat idem rursus ex multis aliis scripturæ locis, legimus hinc enim: *Ostende nobis Domine faciem tuam, & salui erimus. Dirige me in semita recta,* plurimâque id genus alia. Constat tandem ex perpetua Ecclesiæ praxi: Omnipotens, orat illa, sempiternæ DEVS, da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum, & vt mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quod præcipis. Item: DEVS virtutum, cuius est totū quod est optimum, infere pectoribus nostris amorem tui nominis: & præsta in nobis religionis augmentū, vt quæ sunt bona nutrias, ac pietatis studio, quæ sunt nutrita, custodias. Mitto alias, sunt enim plures, quàm quæ hoc loco commodè referri queant, aut referri debeant. De absolutè malis par est ratio. Licet enim horum depulsionem æquè absolutè petere, atque absolutè bonorum ademptionem; neque hoc vllus in dubium vocat.

QVOD ea rursus, quæ ad præsentem hanc vitam sustentandam necessaria habentur, citra noxam petere liceat, id in iisdem illis fontibus pari claritate lucet. Etenim vt in oratione Dominica legimus: *Fiat voluntas tua, Dimitte nobis debita nostra, &c.* Matth. 6. ita in eadem quoque legimus, *panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Psal. 84. Rursus vt per scripturas edocti oramus: *Ostende nobis Domine misericordiam tuam, adauge nobis fidem &c.* ita oramus quoque; *virtus* Luc. 17. *tribue* Prouerb. 30.

meo tribue necessaria. Denique ut Ecclesia à Deo petit fidem, spem, charitatem; ita eadem quoque petit pluuiam, serenitatem, sanitatem, temporalium abundantiam, pacem, tranquillitatem, &c. Adhæc communi Theologorum sententia ea omnia licet petere, quæ citra peccatum licet desiderare, cum aliud nihil sit oratio, quàm interni desiderij interpres; atqui animæ & corporis comoda, & quæ sunt his annexa, citra peccatum desiderare licet: ergo etiam petere.

DENIQUE ea inculpate desiderare & petere licet, sine quibus ad scopum vel terminum præfixum, hoc est, ad vitam æternam peruenire nemo valet. Ad terminum autem contendimus per viam; at via est præsens hæc vita (quare etiam viatorum appellationem sortimur) porro autem præsens hæc vita absque cibo & potu cæterisque, quæ horum nominibus continentur, transigi nullo modo potest. Quamobrem totum illud, citra quod humanæ vitæ infirmitas consistere non potest, petere licet; imò unquamlibet petere oportet, quippe cum hoc ipsum quoque citra DEI auxilium obtineri non queat. Petuntur hæc tamen non propter se, sed propter aliud: Quemadmodum, verbi gratia, medicina propter sanitatem, & cætera vitia propter honestum aliquem finem.

TANDEM quòd media illa bona & mala, siue ea corporis fuerunt, siue animæ, siue fortunæ, absolute expetere aut deprecari non conueniat; sed eatenus tantum, quatenus ad salutem est vitale, vel necessarium, patet; quia licet horum absentia vel præsentia prodesse queat, potest tamen interdum quoque obesse. Cum ergo sæpe nobis incertum sit, (quid enim oremus sicut oportet, nescimus) profuturane sint an obfutura, consulte Christi quoque exemplo & doctrinæ consentaneè faciemus, si rem totam in DEI voluntatem reiecerimus, cum ipso dicentes: *Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat*, vel, ut habemus in oratione Dominica: *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra*. Nam & Paulus liberationem à carnis stimulo & Sathana colaphizante urgebat, quæ tamen liberatio salutis illius non expediebat, & filij Zebedæi sefsionem ad dexteram & sinistram ambiebant, quæ ex illorum re non erat, eo saltem sensu & modo, quo illi eam petebant. Quare iustam quoque reprehensionem incurrerunt.

QVÆ

Ea omnia à Deo licet petere, quæ citra peccatum licet desiderare.

Ea citra quæ præsens hæc vita consistere non potest, absolute petere licet.

Rom. 8.

Matth. 26.

Matth. 6.

2. Cor. 12.

Matth. 20.

QVÆ hæcenus exposita sunt, ea ostendunt non quarumlibet moralium virtutum vsum à quibusvis promiscuè rectè semper peti. Constat namque, quasdam id genus virtutes esse, quarum actus citra corporis vel fortunæ bona absolutè constare non possunt. Si ergo corporis vel fortunæ bona absolutè petenda non sunt, vt ostensum est paulò antè, neque illæ quoque virtutes secundùm actus exercitium absolutè expetendæ erunt, quæ sine illis bonis constare nequeunt. Tales virtutes sunt liberalitas, munificentia, bellica fortitudo, castitas coniugalis, & aliæ id genus complures. Dixerim nõ à quibusvis promiscuè rectè peti absolutè; nam si quis actu diues & avarus est, non peccat, si liberalitatis donum absolutè petat. Sic quoque intemperans coniugatus non malè facit, si coniugalis castimonix gratiam absolutè à DEO petit. Idem statratur de reliquis similibus.

Non omnium moralium virtutum vsum rectè semper petitur,

SEQUITVR hinc etiam, superflua vel ad quotidianum vitæ vsum non necessaria petere, secundùm se nefas non esse. Nam & licitum est, diuitias habere, & meritorium est, eas in pauperes vel alias pias causas, puta in diuini cultus amplificationem, in captiuorum redemptionem, in pauperum puellarum dotem, in fidei defensionem, aliâque eiusmodi erogare. Est tamen eiusmodi superuacaneorum petitio, tametsi cõditionata, qualis omnino esse debet, periculosa; notum est enim illud Salomonis: *Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, ne fortè saturatus alliciar ad negandum, & dicam, vbi est Dominus?* Et illud rursum Prophetæ Regij: *Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas.* Et illud tandem CHRISTI: *Facilius est Camelum intrare per foramen acus, quàm diuitem in regnum cælorum.* Idem diuitias appellat spinas, quòd diuitis mentem distrahant, variis curis & cogitationibus animum eiusdem discerpant & quasi conuulnerent.

Prouerb. 30.

Psal 16.

Matth. 19.

Luc. 18.

Marc. 10.

Matth. 13.

Marc. 14.

Luca 8.

DICIS: CHRISTVS Dominus omnia vitæ necessaria vltro iis obuentura promittit, qui regnum cælorum ex animo quæserint; ergo nullum est operæ precium, temporaria inquirere, aut eorundem causa DEVM interpellare? Responso est, CHRISTVM temporariorum bonorum inquisitionem aut petitionem non inhibere; inhibere autem nimis anxiam de eiusmodi rebus curam & sollicitudinem; ait enim: *Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia inquirunt gētes.*

z z

Scit

Matth. 6.
Christus Domi-
nus temporarii
curam aut con-
quisitionem nō
prohibet, prohi-
bet autem curā
de iis rebus ni-
mis anxiam.

Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Quod autem illorum petitionem aut conquisitionem absolute non prohibeat, planum est ex ipso literę cōtextu: Siquidem hoc ipso, quod monet, aperte quærendum esse regnum cœlorum eiusdemque iustitiam, aperte insinuat, secundario ea quoque petere & conquirere licere, quæ ad iter illud conficiendum, quod ad cœleste regnum ducit, sunt necessaria; cuiusmodi inter cetera, ut CHRISTVS ipse loco allegato non dissimulat, sunt victus & amictus; subdit namque: Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Quod si his indigemus, petere ergo inculpatè possumus: Nam quicquid ad hanc vel illam vitam est necessarium, hoc omni iure expetere fas est. Denique iubemur orare; *panem nostrum quotidianum da nobis hodie*; panis autem quotidiani nomine ea omnia complectitur Dominus, quibus præsens hæc vita sustentatur.

Cur Dominus
inhibeat curam
de rebus ad vitam
sustentaculi ne-
cessariis nimis
anxiam.

NON prohibet ergo rerum temporalium inquisitionem, sed nimiam de eiusmodi rebus sollicitudinē, & hoc meritò; siquidem nimia illa sollicitudo & anxietas perturbat quietū animæ statum, munit certam ad multa vitia & peccata viam. Vix enim à fraudibus, dolis, & aliis iniustitiæ partibus abstant, qui opibus congerendis tātoperè inhiant. Ad hæc cum motus ad terrena & cœlestia sint planè oppositi: quò terrenorum studium magis intēditur, cō cœlestium desiderium magis remittitur. Deniq; animus terrenis immersus & à cœlestibus profusus seuocatus, in omne peccati genus præceps fertur: id quod Apostolus eo ipso clarè indicat, quod avaritiam omnium vitiorum radicem appellat, eandemque idolatriæ nomine designat.

1. Tim. 6.
Ephes. 5.

Citra conditio-
nē nullius mor-
tem optare, aut
desiderare licet.

Ex prædictis colligi quoque potest, quando, quæ ratione aut modo suam vel alterius mortem desiderare vel petere liceat. Et- nim si magnæ & iustæ huius desiderij vel petitionis extant causæ, vel quæ tales esse videntur, adhibita ea conditione, de qua paulo antè diximus, puta si DEO ita visum fuerit, vel si morituri salutis id expediuerit, citra peccatum, suam vel alterius mortem optare vel petere licebit. Ea autem conditione seclusa, etiamsi appareant aliquæ causæ, quæ id petere vel desiderare fas esse aliquatenus persuadeant, nequaquã id optare, aut petere fas fuerit. exemplo vno aut altero id declaro.

Est

Est quispiam bene sibi conscius, metuit, ne in eo mentis statu diu persistat, non peccat, si cum Paulo prius dissolui cupiat, & esse cum CHRISTO; quã denuo in DEI offensam cadat. Sic audio aliquem plurima damna Ecclesię vel Reip. inferre, vel quia Tyrannus est, vel quia pertinax & inquietus hæreticus est; peto si nunquam ad sanam mentem est rediturus, sed mala malis peccatãque peccatis semper additurus, vt DEVS illum è medio tollat, ne vel pluribus sceleribus miseram animam suam oneret, vel pluribus quoq; noceat, nihil ea petitione charitati dissentaneum designo.

Ad eundem modum cognosco aliquem lubricum peccatisq; assuetum, hoc tamen tempore verè ad DEVM conuersum, nullum scelus cõmitto, si orauero, vt DEVS prius illum hinc ad se euocet, quã denuo in pristinas sordes recidat. Denique quia probabile fit, infantes, qui apud hæreticos vel schismaticos nascuntur & renascuntur, omnino perituros, si apud illos adoleuerint, vitę que finem fecerint, nõ pecco, sed saluti illorum consultũ cupio, si ante rationis vsuram hinc abripi desidero vel peto. Nullo tamẽ modo, si de DEI voluntate certò non constat, vt communiter de ea constare non solet, ad eorum internecionem consilium dare licet, multò verò minùs auxilium. Hoc enim facere aliud nihil esset, quã DEI auctoritatem sibi sumere, & vniuersam Remp. Christianam turbis & infontium cædibus implere.

Nõ peccant, qui prius mori, quã Deum offendãt, exoptant.

Nullo modo ad infontis mortẽ cooperati licet.

Nunquã ea desiderare, aut petere licet, quibus bene vti nullus mortalium valet: qualia sunt peccata, vel quæ peccatum adiunctum habent. Nunquam proinde petere licet priuatam de inimicis vindictam, ex iniusto bello victoriam, vires ad opprimendum pauperem, vel alios quoscunq; infontes, occasionem vel potestatem committendi adulterium, vel aliud quodcunq; flagitium. Et vt hæc aliãque similia à DEO petere non licet, ita nefas quoque est, auxilium ad eiusmodi perpetranda ab illo efflagitare. Velle enim vt DEVS cuicunq; peccato patrocinetur, aliud nihil est, quã velle illum peccati auctorem efficere, quod impium est planissimè.

HÆC ergo de iis, quæ inter orandum petere licet, vel non licet breuiter: Nam accurata eius rei tractatio pertinet ad Dominicę orationis explicationem, quam bonis de causis hinc attingere

Lucæ 6.

Lucæ 18.

non lubuit. CHRISTVS Dominus, qui nostri causa totas saepe noctes in oratione transegit, semperq; orandum esse docuit, feruida orationis, veraeque deuotionis & humilitatis spiritum pro sua immensa clementia nobis impertiatur. Idemque in omnem eternitatem ab omnibus laudetur, pieque & religiosè inuocetur, AMEN.

ET SI per CHRISTI gratiam confidam, nihil his libris, quod orthodoxe fidei, aut sacris moribus quouis modo aduersetur, contineri; attamen, quia homo sum & labi possum, si quid forte eiusmodi vel in hisce, vel in aliis quibuscunque libris, tractatibus, aut disputationibus, quas unquam edidi, extaret, hoc totum nunc & in omne deinceps eum Romana Ecclesia, omniumq; rectius sentientium correctioni, censura, atque iudicio toto animo submitto. Absit enim à me, ut aliquid obstinatè defendam, aut prudens in lucem edam, quod Catholicae fidei, in qua natus, & in hunc usque diem religiosè constanterque educatus sum, quauis via aut ratione contraueniat.

Hunc librum de Eleemosyna, Ieiunio, & Oratione Catholicum & doctum esse censeo, adeoque typis dignissimum.

BARTHOLOMÆVS VISCHERVS
Theologiae Doctor, & eiusdem
facultatis pro tempore Decanus
in Academia Ingolstadiana.